

Hemfärden från Helsingfors gick med tåg till den med svensk historia så nära förknippade vackra staden Åbo. Under ledning av den kände musikhistorikern och folkloristen professor Otto Andersson, rektor vid Åbo akademi, besågs såväl den imponerande domkyrkan som akademiens runt omkring kyrkan vackert belägna byggnader. I en av dessa har prof. Andersson inrymt musikbiblioteket och en början till instrumentsamling. Jag vill i detta sammanhang vädja till denna tidnings läsare att ur sina notförråd avstå något för Åbo musikbibliotek (adr. Åbo Akademi), där gåvor komma att mottagas med tacksamhet. Domkyrkans höga valv göra ett mäktigt intryck och ögat fångslas av det vackra koret och orgelläktarens fasad. Orgeln fick jag ej tillfälle att prova, då organisten ej var anträffbar. — Det historiskt ryktbara slottet, som nu inrymmer ett rikhaltigt museum besågs, så även Erik XIV:s fängelserum, där han vemodsfult knäppte sin luta.

Från gamla minnen fördes jag ut i den moderna verkligheten: flygbåten Uppland förde mig på 1 3/4 timma hem, rik på minnen om ock ej på det snöda guld.

Patrik Vretblad.

Nordisk-tysk orgelvecka i Lübeck.

Fr. den 30/9—6/10 hölls i Lübeck en mycket intressant "Nordisk-tysk orgelvecka" med ett 150-tal deltagare från de nordiska länderna och Tyskland. Avsikten med denna orgelvecka var dels att stärka de kyrkomusikaliska förbindelserna mellan Skandinavien och Tyskland, dels att ge de tillstädeskomna utlänningarna en inblick i den nya tyska orgelreformrörelsens syften och nuvarande ståndpunkt.

Efter öppningshögtidligheten den 30 sept. kl. 1/2 6 e. m. i det gamla S:t Anna-klostret, varvid bl. a. förekom cembalosoli, utmärkt tolkade på ett klangskönt instrument av Walter Kraft, S:t Mariens unge dugande organist, hölls första konserten samma kväll i den underbart vackra S:t Marienkirche, där Diétr. Buxtehude en gång levde och verkade. Som inledning spelade Walter Kraft S. Scheidts koralpartita: "Warum betrübst du dich, mein Herz?" på den s. k. "Totentanz"-orgeln, vars äldsta delar härstamma från 1492 och vilken sedan 1622 i stort sett ej undergått någon förändring. Genom intressant, väl avpassad registrering ingav Kraft åhörarna stort respekt för orgelns klangliga resurser och de gamla orgelbyggarnas höga konstnärliga nivå. Efter orgelstycket utförde Palestrinakören från Köpenhamn under M. Wöldikes ypperliga ledning en rad körverk av G. Gabrieli, Eccard, Schütz och danskarna Pedersön,, Th. Laub och Carl Nielsen. Prestationerna voro naturligtvis av högsta kvalitet; gripande, nästan överjordiskt skön klang Schützmotetten: "Selig sind die Toten". Organist Gust. Knak, Hamburg, spelade såsom avslutning Bachs stora Preludium och fuga e-moll. Ovana vid orgel och akustik bidrog måhända till det mindre goda intrycket.

Torsdagen den 1 okt. började med ett föredrag i Marienkirche av dir. W. Maxton, Osnabrück, om "Uppförande-praxis vid Buxtehudes 'Abendmusiken'". Efter det intressanta föredraget följde akustiska prov med en solokantat av

Buxtehude, från olika platser i kyrkan och därefter demonstrerade W. Kraft Marienkirches tre orglar, som av G. Schedin skildrats i denna Tidskrifts marsnummer innevarande år. I stadsbiblioteket besågs sedan en utställning av gamla handskrifter och andra musikalien, belysande Lübecks musikhistoriska utveckling, och därjämte ett stor urval orgelprospektfotografier. Intresse tilldrogo sig särskilt ett band handskrivna Buxtehude-kantater i tabulatur samt textböcker till "Abendmusiken" av Buxtehude och hans efterträdare. — På eftermiddagen samlades deltagarna i domkyrkan, där prof. Wilh. Stahl, som är domkyrkoorganist, gav en kortfattad redogörelse för dom-orgelns historia som förberedande inledning till den följande "första nordiska orgelkonserten", vilken hölls i domkyrkan. Arne Eggen (Norge) spelade en egen orgelchaconne i g-moll, varefter finnen Wenni Kuosma utförde kompositioner av landsmän: Klemetti, Kuula, Raitio, Sibelius och Merikanto (fissmollpassacaglian).

Fredagen bjöd på föredrag i S:t Petrikirche om det aktuellt vordna ämnet: "Orgelpositiv"¹⁾ av dr. B. Ebhardt, Berlin. Före och efter föredraget gavs prov på för detta instrument lämplig musik på ett "positiv" om 7 stäm. W. Auler, Berlin, spelade stcken av Pachelbel, Weckman, Bach, M. Drischner och W. Drwenski och fröken Gunh. Schedin, Stockholm, utförde intressanta, okända verk av svenskar, bl. a. två trevliga fugor av D. Kellner (1670—1748).²⁾ Organist E. Barthe från Hamburg spelade slutligen tre stycken av J. P. Sweelinck. — Kl. 4.45 e. m. gavs "Nordisk-tysk orgelkonsert" i domkyrkan av W. Huus-Hansen (Oslo) och prof. H. Schindler, Würzburg. Huus-Hansen återgav verk av Haarklou, Cappellen och Steenberg och Schindler spelade O. Lindbergs bekanta g-moll-sonat, en egen komposition: "Svensk (?) fantasi" för orgel, två trumpeter och två basuner (effektfullt "konsertstycke"), och avslutade konserten med Max Regers Introduktion och Passacaglia ur op. 63. — Dagens rikligt tilltagna program omfattade även den "andra nordiska orgelkonserten." I S:t Marien spelade på stora orgeln G. Fjelrad (Aarhus) N. O. Raasteds fjärde sonat (f-moll, op. 50), A. Sandvold (Oslo) bl. a. en egen orgelsonat i f-moll och Wald. Ahlén (Stockholm) dels O. Olssons Fantasi och fuga över "Vi lova dig, o store Gud!" — kvällens största behållning! — dels en egen sak: "Allegro festivo".

På lördagen (3/10) hölls föredrag av prof. Stahl om "De lübeckska musikaftnarna under 1700-talet" och av musikdir. H. Johannsen (Kiel) om "Orgelns ställning i liturgien". Efter det senare föredraget följde diskussion och under en paus i denna demonstrerade Hugo Distler, organist i Jakobikirche, den "historiska" orgeln i sin kyrka. Den har tre manualer, 27 stämmor och står sedan 1637 i huvudsak oförändrad. — Kvällens konsert i Marienkirche bjöd på Bachs "Klavierübungen", del III, spelad av prof. Fr. Heitmann, Berlin, på stora orgeln. Det blev orgelveckans andra stora musikaliska upplevelse — Palestrinakören var den första — att höra dessa Bachs yppersta i strängaste stil skrivna koralbearbetningar återgivna på ett verkens storslagna karaktär fullt värdigt sätt: intet av effektsökeri, "publikfrieri", enhetligt och klart i registrering och spel.

¹⁾ "Orgelpositiv" = litet orgelverk utan eller endast med bihangspedal.

²⁾ Dessa f. n. endast i handskrift förefintliga saker, som äro väl värda att bli kända, borde genom utgivande i tryck göras tillgängliga för därav intresserade orgelspelare.

Söndagen upptog först en liturgisk festgudstjänst i S:t Marien på f. m. och på e. m. hölls en musikalisk vesper i Jakobikirche med musik uteslutande av moderna kompositörer: Orgelstycken av E. Barthe, G. Ramin, H. Distler, K. Hasse och W. Kraft, spelade på den "historiska" orgeln, samt körsatser av K. Thomas och H. Distler (6-stäm. koralmässa a capella, op. 3). Omedelbart efter vespern samlades deltagarna i Katharinenkirches högkor, där medeltida musik utfördes (Verk av J. de Limburgia, G. de Machahult, Perotinus samt J. d'Okeghem.)

Månd. 5/10 hölls föredrag av dr. Schirm om "Klangsyntes" och av orgelvetenskapsmannen H. H. Jahn (Altona) över ämnet: "Bort från den historiska orgeln! Nya vägar i dess grannskap." För intresserade gavs det under söndagen och måndagen tillfälle att bese två efter Jahnns principer byggda orglar, nämligen en i Hamburg-Langenhorn (rent mekaniskt system) och en i Kiel (elektrisk traktur och slejf-låda. System: Jahn.) — På måndagskvällen gav Günther Ramin, den vittberömda organisten i Thomaskyrkan i Leipzig, en konsert på Jakobikyrkans "historiska" orgel med uteslutande klassiska kompositioner: av Sweelinck, Frescobaldi, Scheidt, Tunder, Pachelbel, G. Böhm och slutligen Bach, vars sjätte triosonat i G-dur bildade programets höjdpunkt. Vad Ramin i denna konsert presterade var helt enkelt mästerligt. Teknik, registrering, uppfattning — allt var klassiskt och öoverträffligt. Orgelveckans tredje och kanske största upplevelse!

Sista dagen (den 6/10) förekom bl. a. en fullständigt onödig, betydligt mera löje- än intresseväckande demonstration pr radio av mekanisk musik (Speldosor m. m.!) Avslutningskonserten hölls på kvällen i Marienkirche och inleddes med Carl Nielsens stora orgelkomposition "Commotio",³⁾ spelad av domkantor E. Bangert, Roskilde, på stora orgeln. En Frescobaldi-toccatå utfördes sedan av W. Kraft på Totentanzorgeln och därpå kom Buxtehudes kantat: "Ihr lieben Christen" för bassolo, kör, orkester och basso continuo. Kraft spelade så till sist på den gamla orgeln Buxtehudes Preludium och fuga i fissa-moll och N. Bruhns' (elev till B.) Prel. och fuga i G-dur.

Som helhetsomdöme kan sägas, att den "nordisk-tyska orgelveckan" var mycket givande och särskilt starkt var intrycket av en stor konstnärlig livaktighet i de tyska orgelreformkretsarna, en otillfredsställelse med det gamla, ett sökande efter nya vägar mot nya mål.

Carl E. Rosenquist.

Recensioner.

E. EIDEM: *Vår frälsnings evangelium: Plan för daglig läsning av Nya Testamentet. Diakonistyrrelsens Förlag. 75 öre.* tamentet gjort sig förtjänt av bibelläsarnas tacksamhet. Han bygger på principen att Nya Testamentets heliga skrifter skola läsas under loppet av ett

Professor Eidem har genom sin plan år, men så att evangelierna växla med de övriga skrifterna. Han får därige-

³⁾ Uppförandet av detta Carl Nielsens sista verk fick sin särskilda prägel genom tonsättarens på lördagseftermiddagen inträffade, oväntade bortgång.